

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

UFD		
02 FEB. 2004		
Saks nr.	F. nr.	S.
200307611	127	50

Deres ref.:
200307611-/ANG

Vår ref.:
82/821-2003/04/YS FS

Dato:
30. januar 2004

Svar høring – NOU 2003:25 Ny lov om universiteter og høyskoler

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund – YS – viser til mottatte *NOU 2003: 25 Ny lov om universiteter og høyskoler*.

1. Innledning

YS ønsker i sin uttalelse å fokusere på utvalgets forslag angående tilknytningsform, styringsform, forhold til GATS/EØS, gratisprinsippet i norsk høyere utdanning og de ansattes rettigheter.

Som utgangspunkt vil YS peke på at sentrale samfunnsoppgaver bør være underlagt offentlig styring og tilsyn. Etter vårt syn er høyere utdanning en av disse oppgavene. Likeledes mener vi det er nødvendig å sørge for at utdanningspolitiske strategier følges opp med økonomiske midler.

Etter vårt syn vil en videreutvikling av universiteter og høyskoler best sikres innenfor dagens tilknytningsform og med de rammene nåværende lovverk gir, nettopp for å ivareta institusjonenes integritet og legitimitet. Vi frykter blant annet at en for sterk kobling mot styrt oppdragsforskning vil kunne hemme dette.

Universitetene og høyskolene bør også i framtiden styre etter langsiktige mål. Stabile økonomiske og organisatoriske rammevilkår er i denne sammenheng viktig. Det kan være en nyttig stimulans for utdanningsinstitusjonene å bli utfordret på å selge oppdragsforskning til eksterne kunder. I hovedsak vil imidlertid YS anbefale at grunnforskningen må forankres i et nøytralt og offentlig styrt apparat.

2. Tilknytningsform

En høyere utdanningsinstitusjon styrt som statlig forvaltningsorgan plikter å praktisere offentlighetsloven. Etter YS' syn bidrar dette til å ivareta behovet for innsyn i institusjonene, som samfunnet vil kunne ha. Ved en eventuell overgang til en annen

selskaps- eller tilknytningsform er det vesentlig at denne praksisen ivaretas i ny lov, slik at offentligheten rundt utdanningsinstitusjonene videreføres.

YS er bekymret for at flertallsforslaget kan medføre en forvitring av det nasjonale ansvar, ettersom det antas å kunne bidra til en bedriftsøkonomisk styreform på bekostning av utdanningsstrategiske hensyn.

Likeledes er YS bekymret for videreføringen og utviklingen av Norgesnettet i henhold til flertallets forslag, ettersom fristilling av institusjonene vil føre til økt konkurranse. YS anser at konkurranse i seg selv er positivt for utdanningssektoren, men ikke denne form for konkurranse fordi det kan være en fare for at økonomiske hensyn vil veie tyngre enn faglige.

3. Styringsform

Flertallet i utvalget foreslår et styre ved institusjonene med eksternt flertall, hvor styret selv oppnevner de eksterne representantene. YS vil i den forbindelse peke på behovet for å stille tydelige kvalifiseringskrav også til de eksterne styremedlemmene. YS støtter mindretallets forslag om et styre der ingen grupperinger har flertall alene. YS ønsker videre at studentrepresentasjonen opprettholdes som i dag. Skal styret ha legitimitet, bør det være sammensatt av eksterne representanter oppnevnt av et departement, ansatte som er valgt ved institusjonene og studenter som er valgt gjennom sine organer.

YS vil peke på at en rektor som både skal være faglig og administrativ leder, kan medføre økt byråkratisering på bekostning av faglig utvikling av institusjonen. YS støtter mindretallets forslag, hvor det åpnes for at institusjonen selv kan velge om rektor som institusjonens øverste leder skal ansettes eller velges blant institusjonens ansatte, slik man har anledning til etter gjeldende lov. Dette gjør at institusjoner som opplever uklarheter i rollefordelingen mellom rektor og universitets- eller høyskoledirektør kan velge å ansette rektor.

YS ønsker å presisere at nåværende styresammensetning er relativt ny og ikke har hatt muligheter til å vise resultater over tid. Erfaringene så langt er likevel positive.

4. Internasjonalisering/GATS

YS mener det er viktig at nasjonale ressurser brukes for å styrke nasjonale utdanningsinstitusjoners konkurransevne overfor utenlandske institusjoner.

Ved en eventuell fristilling og endring av tilknytningsform vil reglene innenfor GATS og EØS kunne bli en utfordring i forhold til statlig finansiering. Det vil kunne medføre at krav fra utenlandske institusjoner om lik rett til finansiering som de norske. Denne problemstillingen vil vi sterkt anbefale at man går litt dypere inn i.

5. Gratisprinsippet

Gratisprinsippet henger i stor grad sammen med problematikken rundt flertallets forslag om tilknytningsform. YS mener forskjellen i flertallets og mindretallets forslag til lovttekst hva gjelder § 7.1, er at flertallets forslag åpner for tolkning. Dette er

uheldig, spesielt dersom man har et styre med eksternt flertall som skal tolke prinsippet. Konsekvensene av dette kan bli at styret legger større vekt på økonomiske hensyn enn tiltak for å utføre de oppgavene en utdanningsinstitusjon har. Dermed kan konsekvensen bli at studentene må overta finansieringen av driften av dagens offentlige institusjoner for å opprettholde fagtilbudet.

Utvalgets forslag er at det ikke kan kreves egenbetaling dersom en virksomhet er fullfinansiert av staten. YS anbefaler at det defineres hva man mener med fullfinansiering. Det er blant annet uklart om det er studiet som skal være fullfinansiert slik at man ikke kan ta egenbetaling, eller om det er virksomheten som skal være fullfinansiert.

Etter YS' syn bør man i sterkere grad stadfeste retten til gratis utdanning, også i forbindelse med etter- og videreutdanning.

6. Avslutning

YS vil peke på at man med fordel kan foreta en konsekvensutredning i forbindelse med forslag til ny lov. En slik analyse bør legges til hvordan fremtidens utdanningstilbud vil se ut med dagens ordning, og med flertallets forslag.

Etter høringsmøter gjennomført av departementet er det kommet signaler om mulig mellomløsning på tilknytningsspørsmålet. YS stiller seg avventende til et eventuelt kompromissforslag, og vil peke på dagens ordning med institusjonene som forvaltningsorgan med utvidede fullmakter fungerer godt.

I flertallets forslag om å organisere universitetene og høgskolene som variant innenfor stiftelsesformen, ligger det implisitt at tjenestemannsloven og hovedavtalen for staten forsvinner. Videre må det vurderes om medlemskapet i statens pensjonskasse fortsatt skal opprettholdes. Dette er lover, avtaler og rettigheter som er utviklet gjennom mange år og som er med på å sikre de ansatte gode arbeidsforhold, medbestemmelse og et verdig liv ved overgang til pensjonstilværelsen. En fristilling etter mindretallets forslag vil ikke føre til endringer i de ansattes rettigheter.

Når det gjelder lov som styringsform vil YS be om at man utformer lovverket på en slik måte at de avtalene som er undertegnet i arbeidslivet, ikke blir overstyrt av paragrafer i loven. Samspillet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker må ivaretas gjennom en fornuftig lovgivning.

På bakgrunn av dette høringssvaret støtter YS i hovedsak mindretallets lovforslag.

Med vennlig hilsen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS

Frode Sandberg
rådgiver
(Sign.)